

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

A betegségek költségterhe elleni védelem jelentősége és mérése az egészségügyben

Habilitációs előadás
DR. GAÁL PÉTER

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Kar
Egészségtudományi Doktori Iskola

A Doktori Iskola vezetője: Prof. Dr. Bódis József az MTA doktora,
egyetemi tanár

Pécs, 2022. október 10.

Az előadás témakörei

2

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

- ▶ A témaválasztás indoklása
- ▶ Mit jelent a betegségek költségterhe elleni védelem célkitűzése az egészségügyben?
- ▶ Az operacionalizálás módszertani kérdései
- ▶ WHO Barcelonai Irodával közös kutatás a módszertan fejlesztésére
- ▶ Néhány magyar, illetve nemzetközi eredmény
- ▶ A módszertan korlátai és a továbbfejlesztés lehetséges irányai
- ▶ Következtetések

3

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

- ▶ Az egészségügy és a politika fogalmának meghatározása, mint az egészségpolitika alapja
- ▶ A célok meghatározásának jelentősége az egészségpolitikai döntéshozatalban: a probléma-alapú programalkotás koncepciójának kidolgozása
- ▶ A paraszolvenca jelenségének kutatása:
 - ▶ Magyarországon: doktori disszertáció
 - ▶ Nemzetközi kutatások: Görögország, 4 ország összehasonlító elemzése (WHO szakértőként)

A témaválasztás indoklása, előzmények (2)

4

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

2. A téma magyar aktualitása:

- ▶ Hálapénz, de nemcsak az,
- ▶ hanem a közvetlen lakossági hozzájárulás összehasonlításban nagyon magas szintje Magyarországon (teljes eüi. kiadás 25-30%-a)

3. Felkérés egy WHO's kutatásban való részvételre:

- ▶ Egy globális szintre kidolgozott mérési módszertan alapján elemzés készítése a magyar egészségügyre, 2014-től

Betegségek költségterhe elleni védelem, mint cél (1)

- ▶ Az egészségügy a WHO (2000) szerint:
 - ▶ „Minden olyan szervezett és szisztematikus tevékenység összessége, amelynek elsődleges célja az egészség megőrzése, fenntartása, illetve helyreállítása”
- ▶ De az egészségügy nemcsak egészségnyereséget állít elő
- ▶ Az anyagi biztonság is fontos érték: betegség esetén védve vagyok a magas költségek kedvezőtlen hatásaitól
 - ▶ elveszi a forrásokat más fontos kiadások elől
 - ▶ elszegényít
 - ▶ elrettent a szükséges ellátás igénybevételétől (betegség-szegénység önrontó köre)

Betegségek költségterhe elleni védelem, mint cél (2)

6

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

- ▶ Önálló célkitűzésként csak nemrég lett definiálva
- ▶ World Health Report 2000: igazságos teherviselés (*fair financing*) célkitűzés része
- ▶ 56. ülés (Approaching health financing policy, 2006): önálló egészségpolitikai cél
- ▶ World Health Report 2010:
 - ▶ Az ellátásokhoz való egyetemes hozzáférés (*universal health coverage*) egyik komponense
- ▶ Bekerül a fenntarthatósági fejlesztési célok (*sustainable development goals*) közé

GOAL 3

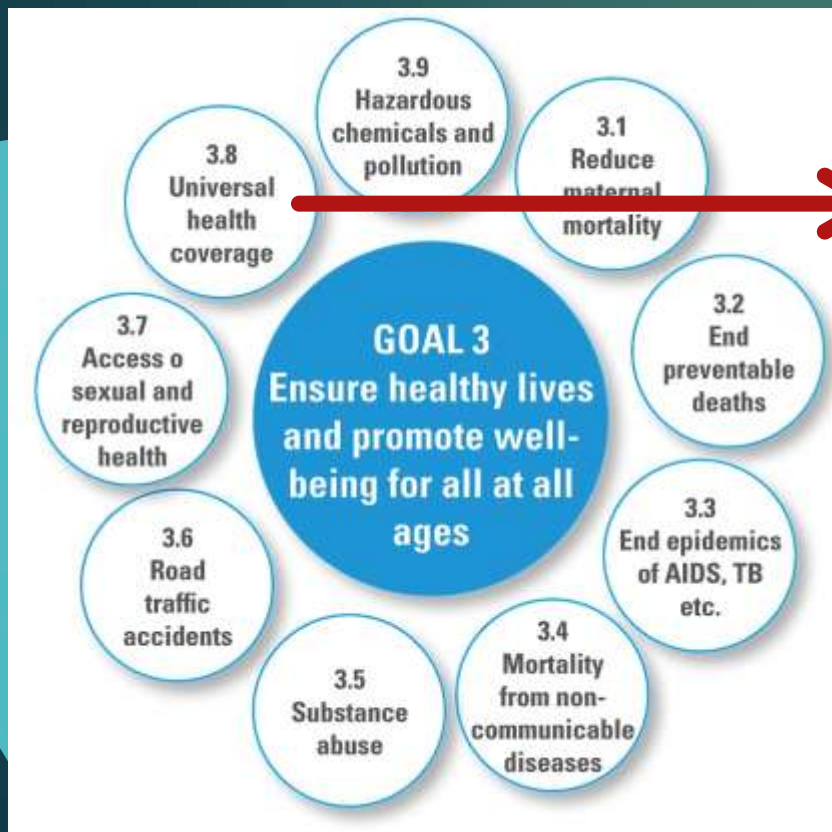
HEALTH 2020

A European policy framework
and strategy for the
21st century

ENSURE HEALTHY LIVES
PROMOTE WELL-BEING FOR ALL
ALL AGES

Az ellátásokhoz való egyetemes hozzáférés meghatározása

All people** should get access to needed health services of sufficient quality to be effective (including prevention, promotion, treatment, medicine, rehabilitation and palliative care) **without** the risk of being exposed to **financial hardship

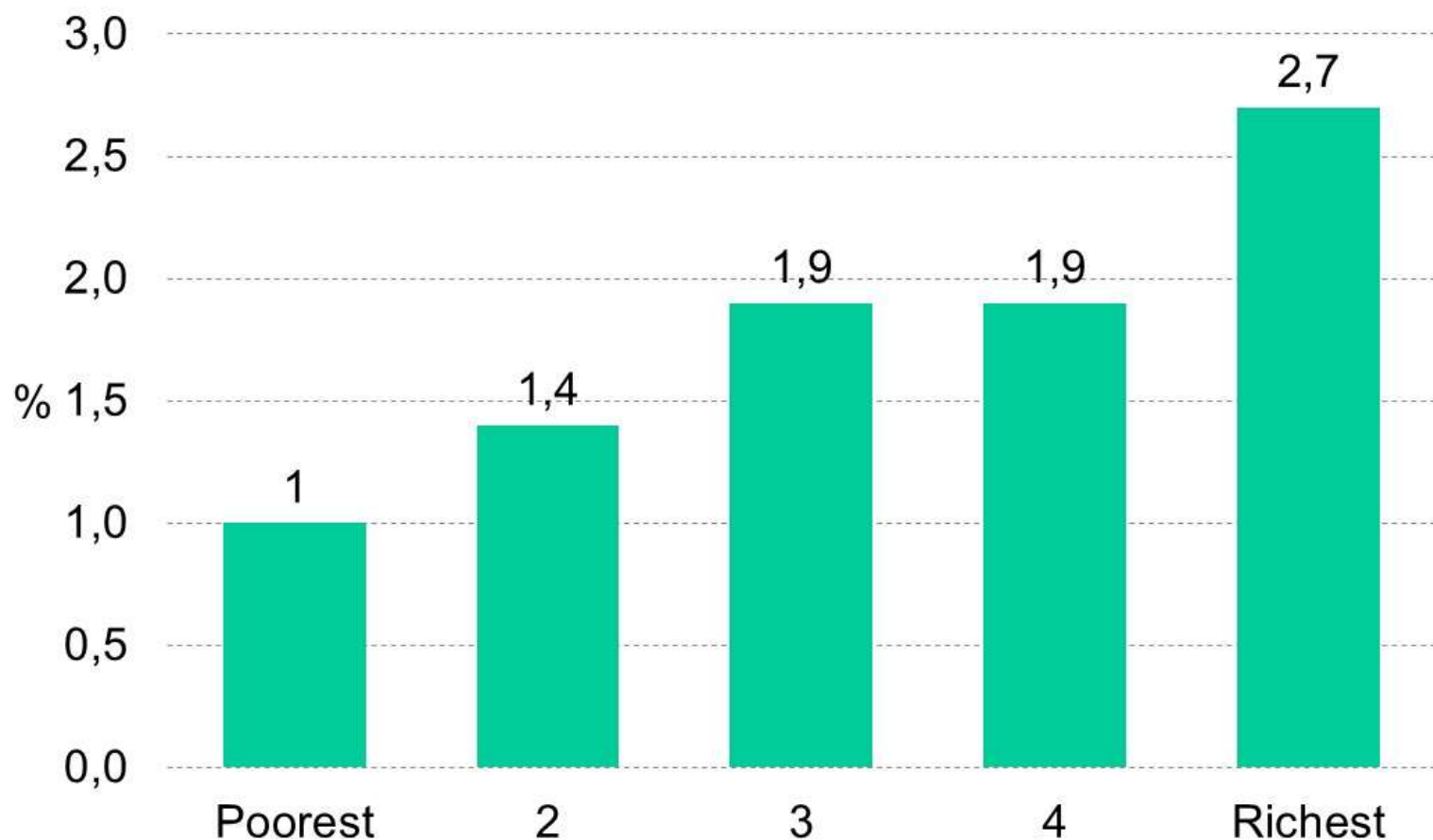
A mérés módszertani kérdései (1)

- ▶ Közvetlen lakossági hozzájárulás (*out-of-pocket payments, OOPs*), mint a betegségek költségterhe elleni védelem közelítő mérőszáma
- ▶ A Világbank (WB) használja az összes országot magában foglaló monitorozás céljára
- ▶ A teljes háztartás költségvetésének 25%-át meghaladó mértéket tekintik az anyagi biztonság szempontjából veszélyesnek (*budget share approach*)

Az OOPs a háztartás költségvetéséből való részesedés alapján veszélyeztetett háztartások aránya jövedelmi ötödök szerint (37 ország adatai alapján)

10

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

Source: WHO-WB global monitoring framework 2015

A mérés módszertani kérdései (2)

11

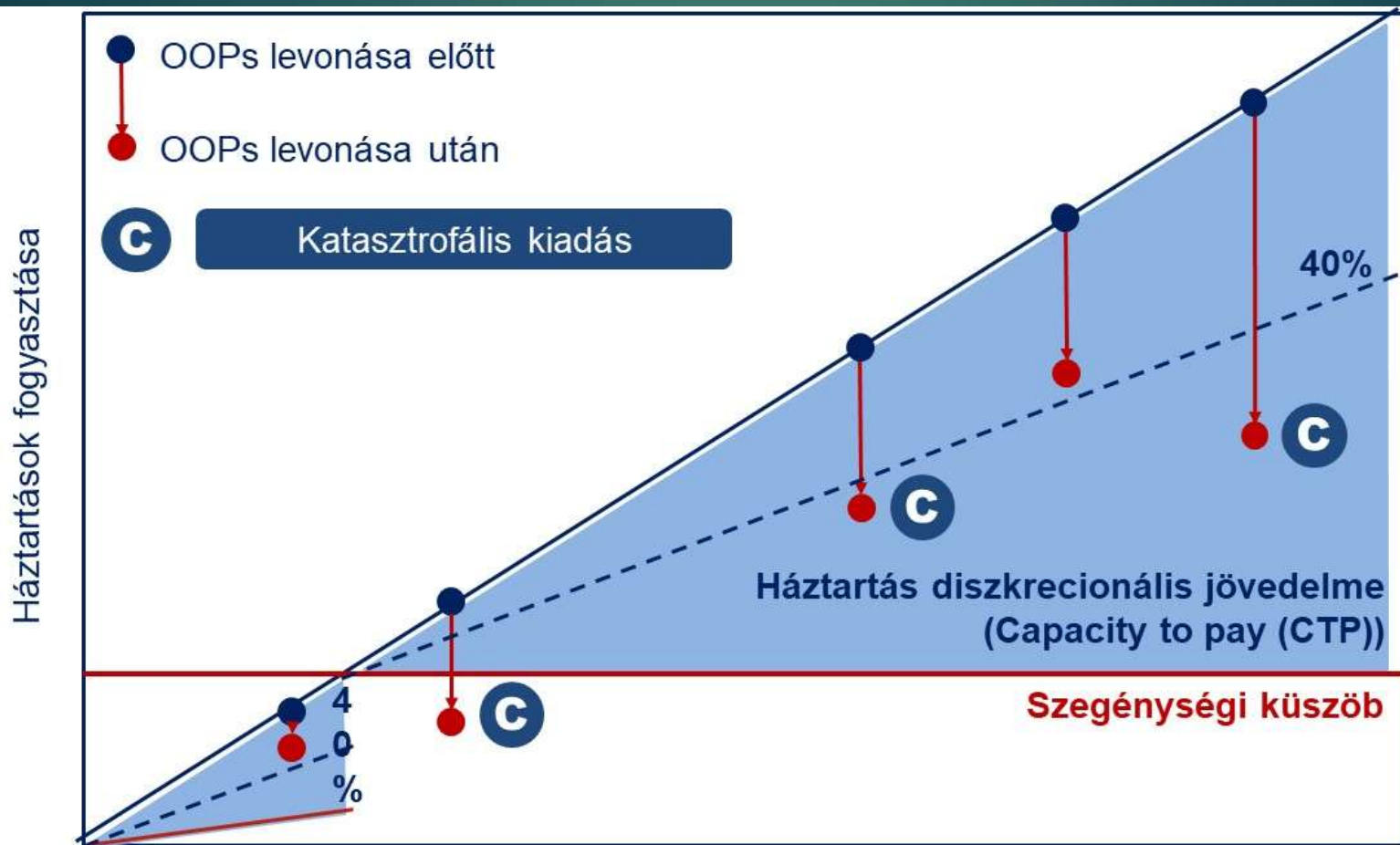
Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

- ▶ Katasztrófális kiadások
- ▶ Figyelembe veszi, hogy a háztartások jövedelmük egy részét létfenntartási szükségleteik kielégítésére kell, hogy használják
- ▶ Szükséges hozzá valamilyen módszertannal létminimumot számolni
- ▶ Háztartások jövedelmi és/vagy fogyasztási adatai kellenek hozzá (Magyarországon a HKF)

Katasztrofális kiadás: az OOPs meghaladja a háztartás diszkrecionális jövedelmének 40%-át

12

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

Az eredeti WHO indikátorok módszertani problémái

13

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

- ▶ A szegénységi küszöböt az élelmiszer-kiadásokból számolja:
 - ▶ az Európai régió országaiban, így Magyarországon is, más kiadások is nélkülözhetetlenek, pl. ruházat, lakhatással kapcsolatos kiadások (bérlet, rezsi)
- ▶ Negatív diszkrecionális jövedelem esetén nem a szegénységi küszöböt, hanem a tényleges élelmiszerkiadásokat veszi alapul
 - ▶ Az eleve a szegénységi küszöb alatt lévő háztartások kiadásai nem feltétlenül lesznek katasztrofálisak

Módszertani fejlesztések a WHO Európai régiójára

14

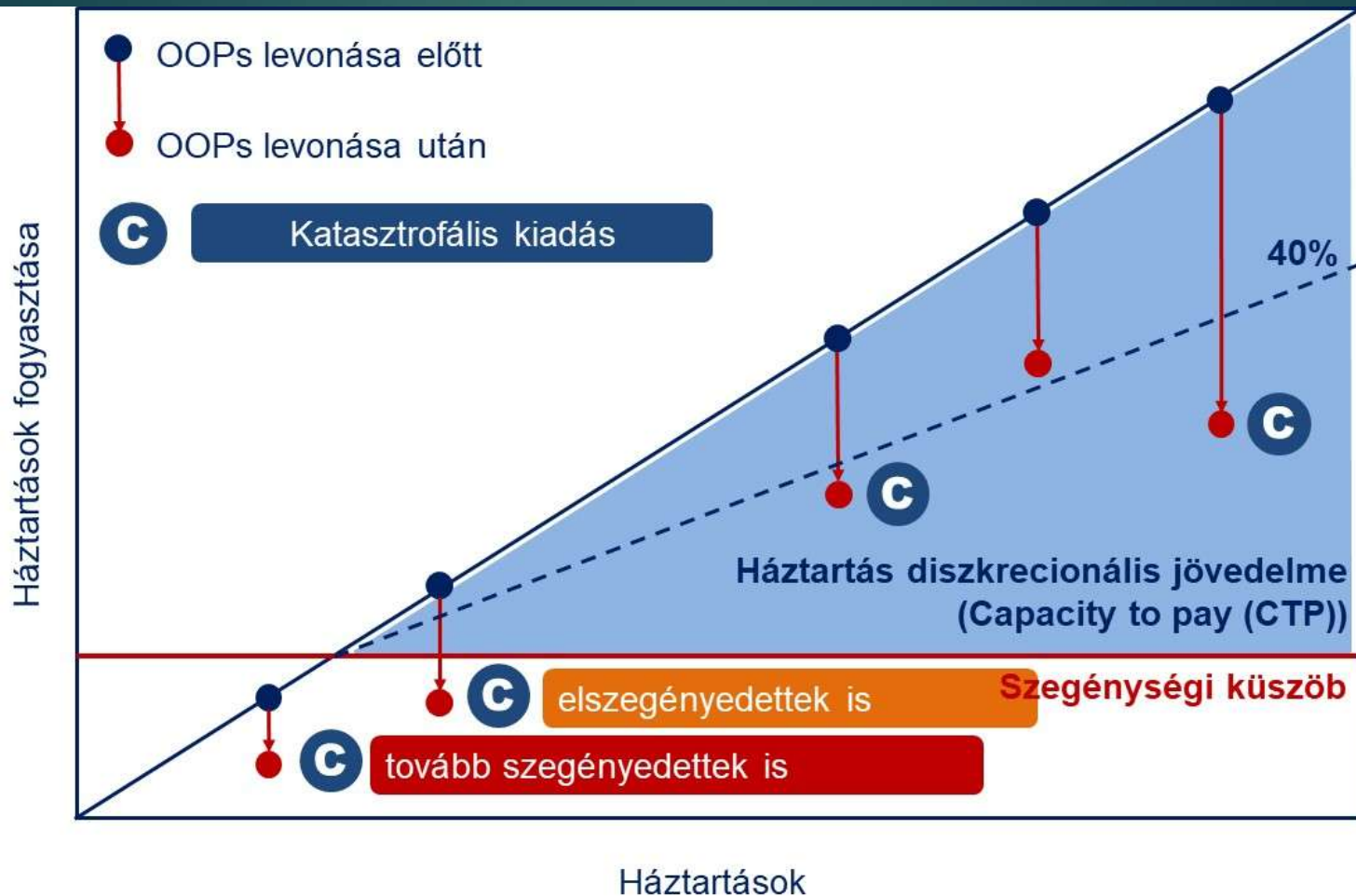
Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

- ▶ A szegénységi küszöb számításánál figyelembe veszi a lakhatási költségeket (*rent, utilities*) – saját eredeti ötlet
- ▶ Az elszegényedő és a tovább szegényedő háztartások a kiadás mértéktől függetlenül a katasztrofális csoportba kerülnek

A katasztrofális kiadások továbbfejlesztése

15

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

A WHO Barcelonai Irodájának monitoring kutatása

16

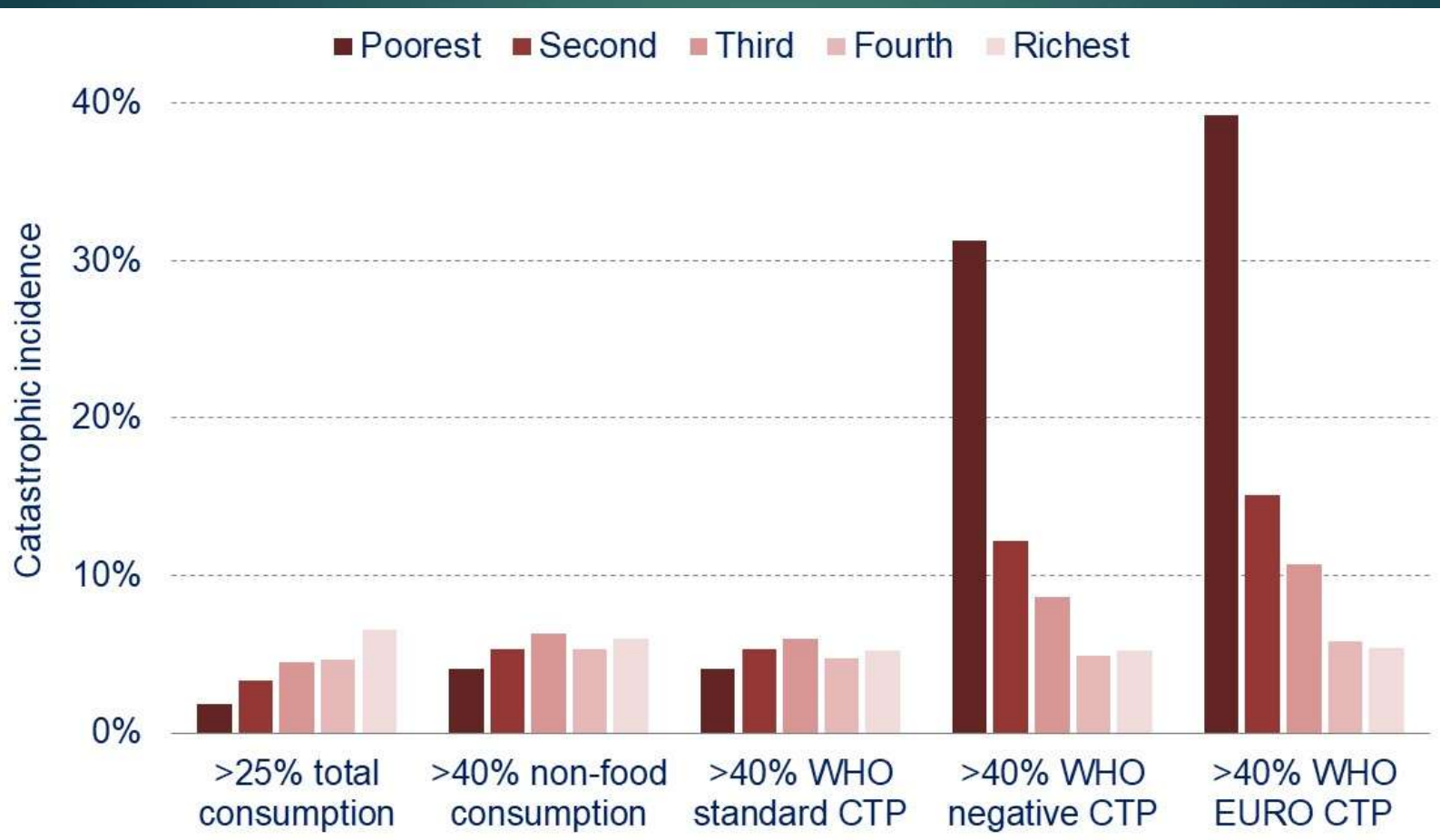
Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

- ▶ A módosított módszertanra épít, célja a módszertani fejlesztés is
- ▶ 20 ország részvételével (köztük Magyarország is)
- ▶ Háztartási költségvetési felvételek adatainak feldolgozása az új módszertan szerint
- ▶ Első eredmények publikálása 2016-2017.
- ▶ 2018. regionális jelentés publikálása

Eredmények (1): az új módszertan reálisabb eredményt ad (Moldova, 2013)

17

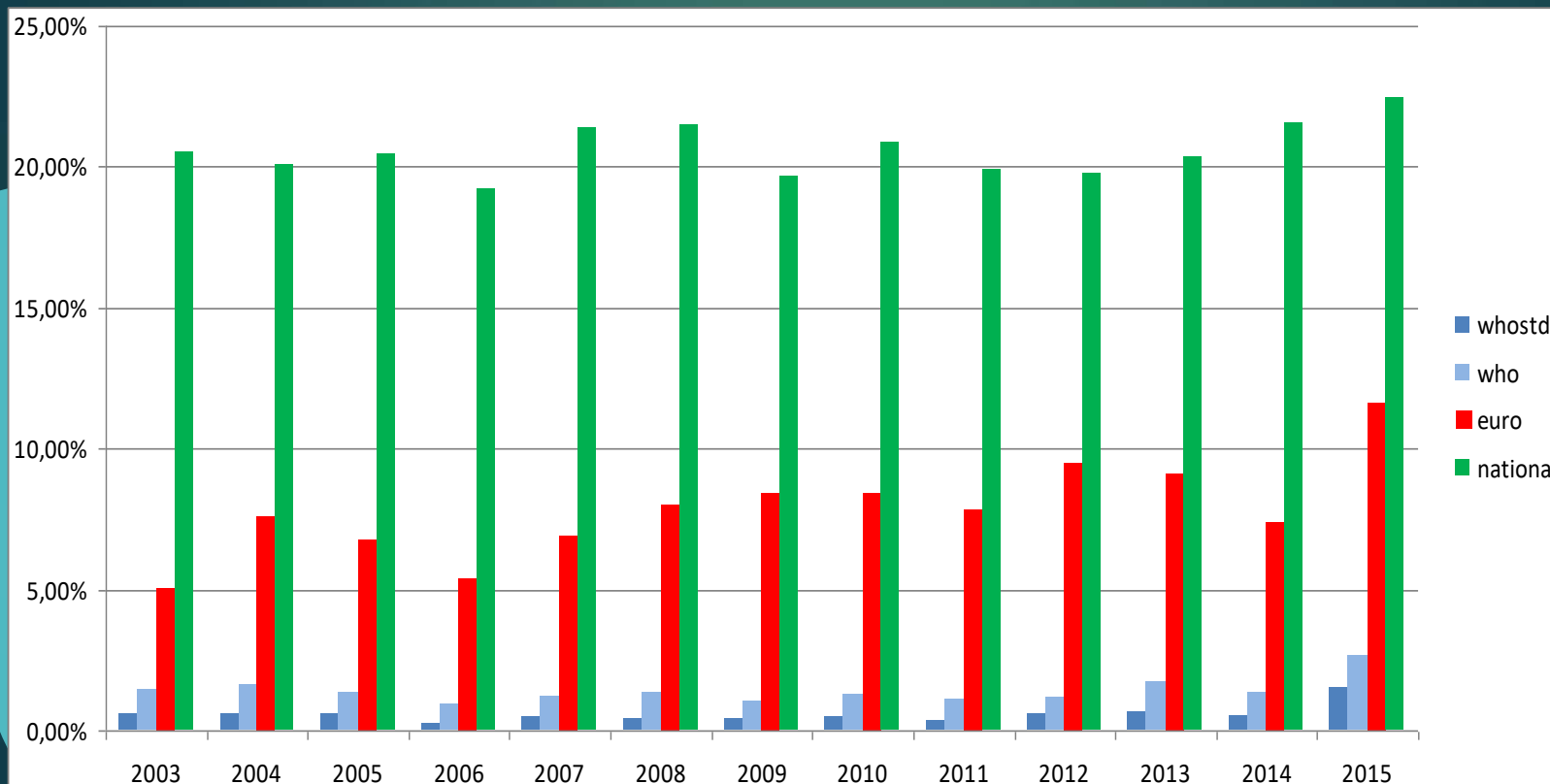
Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

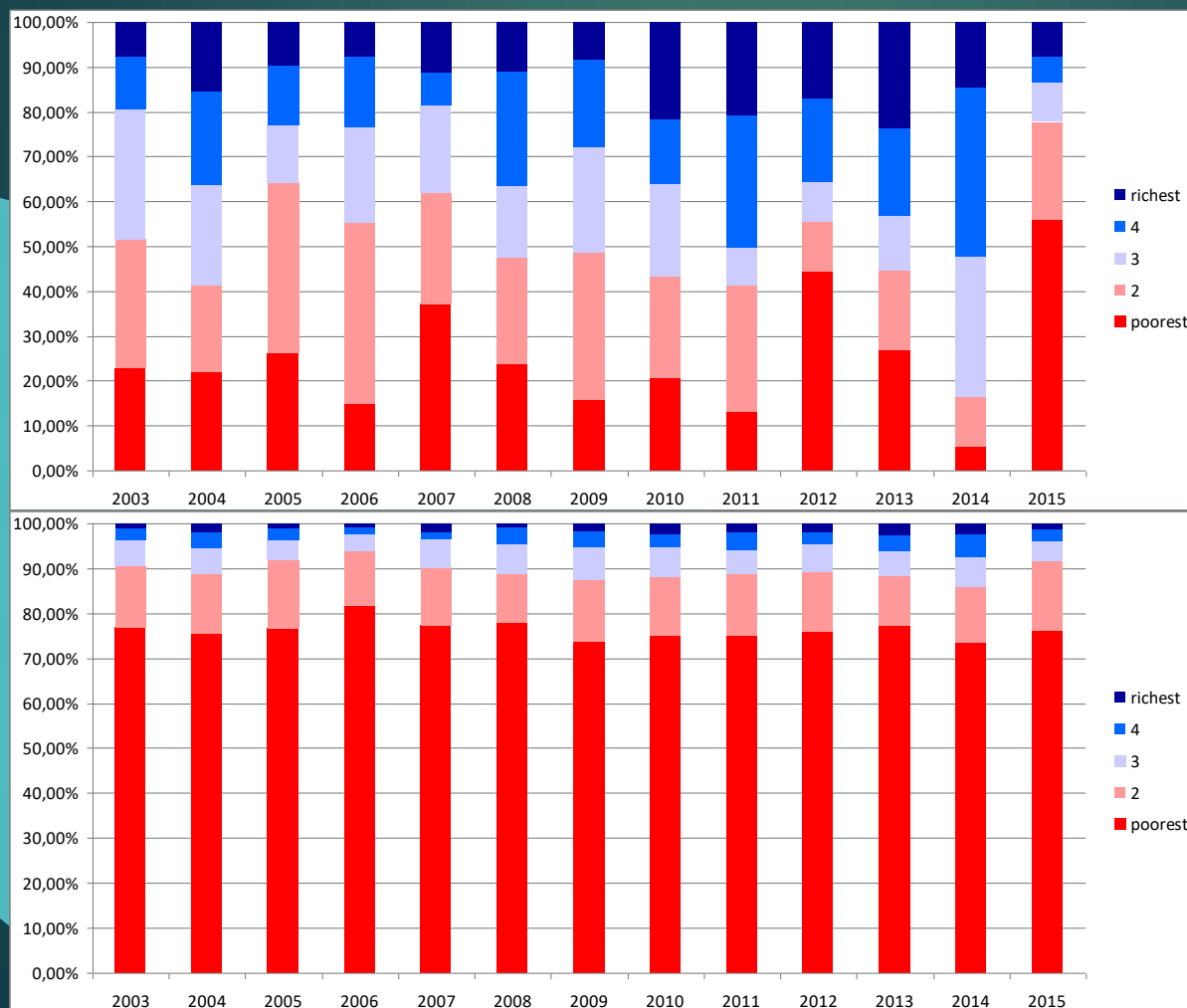
Eredmények (2): Magyarországon is!

18

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

Eredmények (3): A szegények esetében a legjelentősebb a probléma Magyarországon is

Eredeti módszertan

Új módszertan

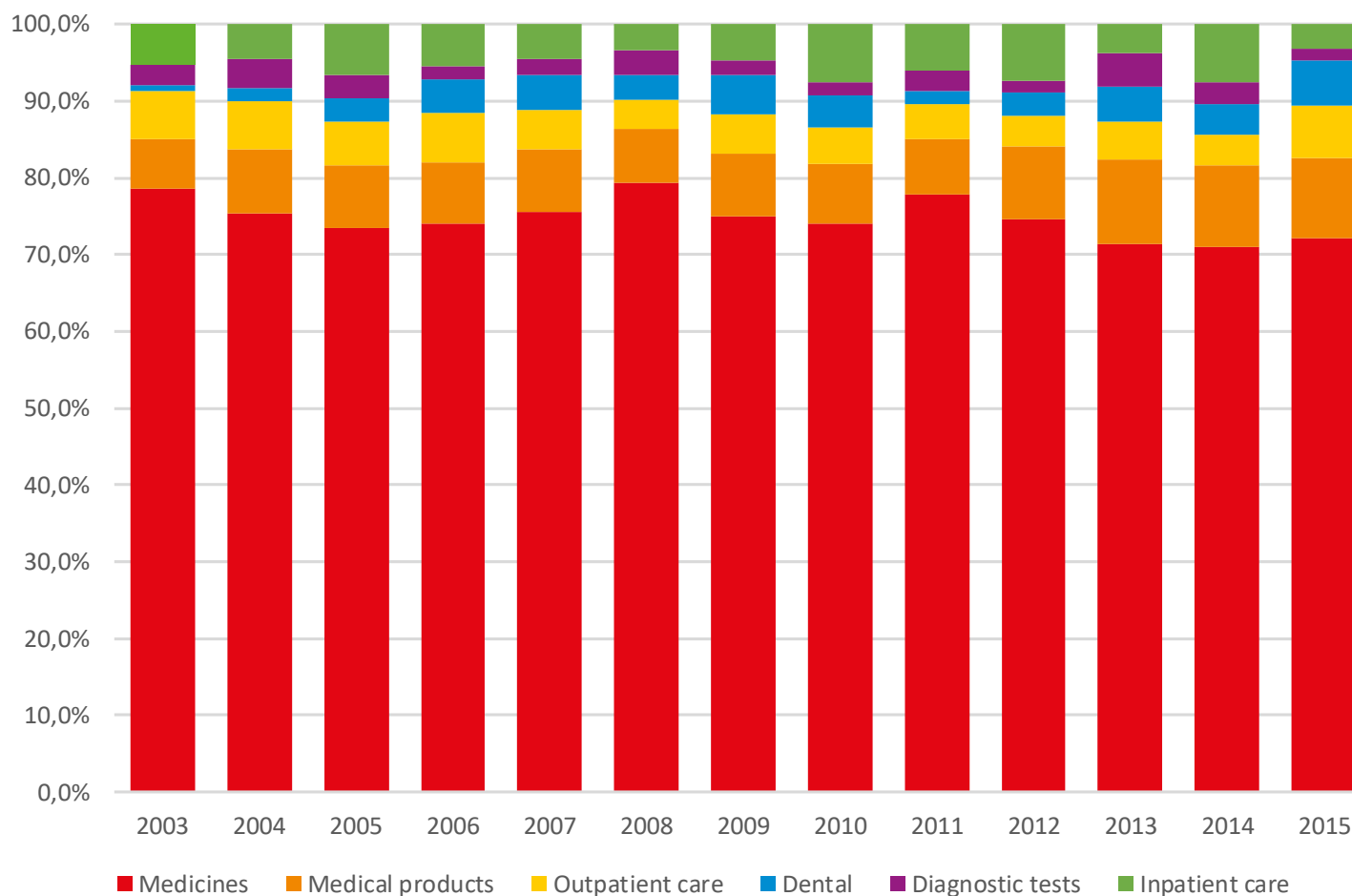
A katasztrofális kiadást elszenvető háztartások megoszlása jövedelmi ötödök szerint

Eredmények (4): A gyógyszer a legjelentősebb tétel

20

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

Fig. 20. Breakdown of catastrophic spending by type of health care

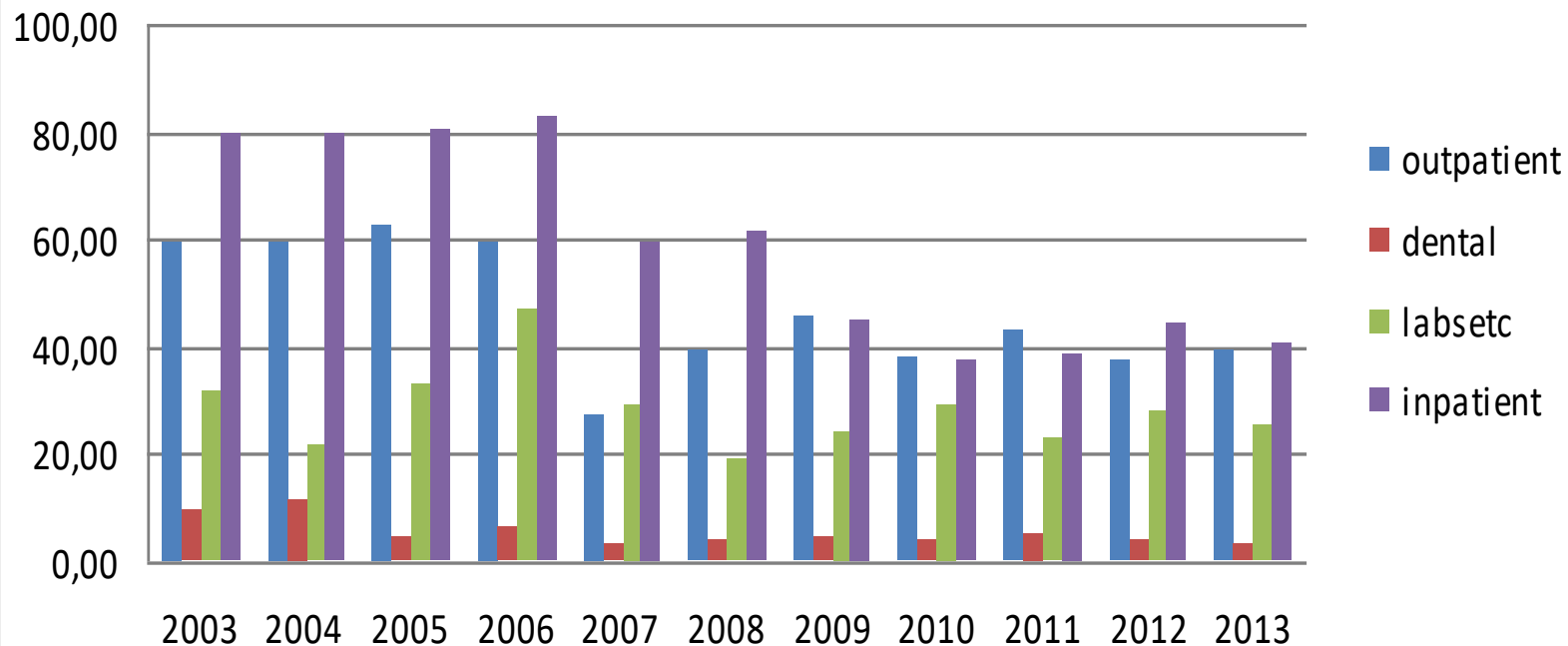

Eredmények (5): A paraszolvenciának is van szerepe

21

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

Hungary: % informal payment

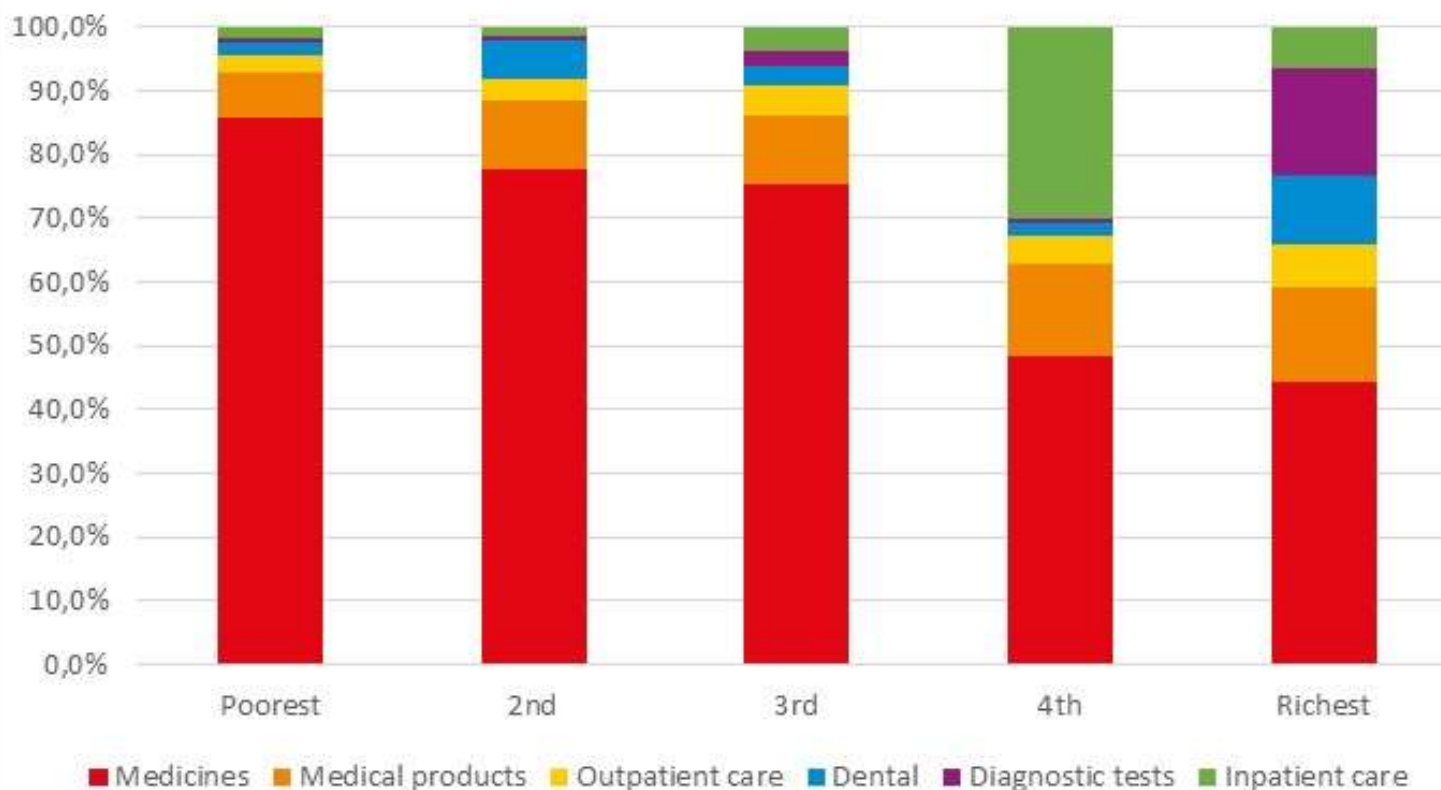

Eredmények (6): a szegényeknél még meghatározóbb a gyógyszer szerepe – új kutatási irány

22

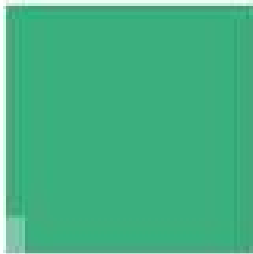
Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

Fig. 21. Breakdown of catastrophic spending by type of health care and consumption quintile in 2014

A magyar egészségügyi rendszer teljesítményértékelési jelentése 2013-15

Limitációk

24

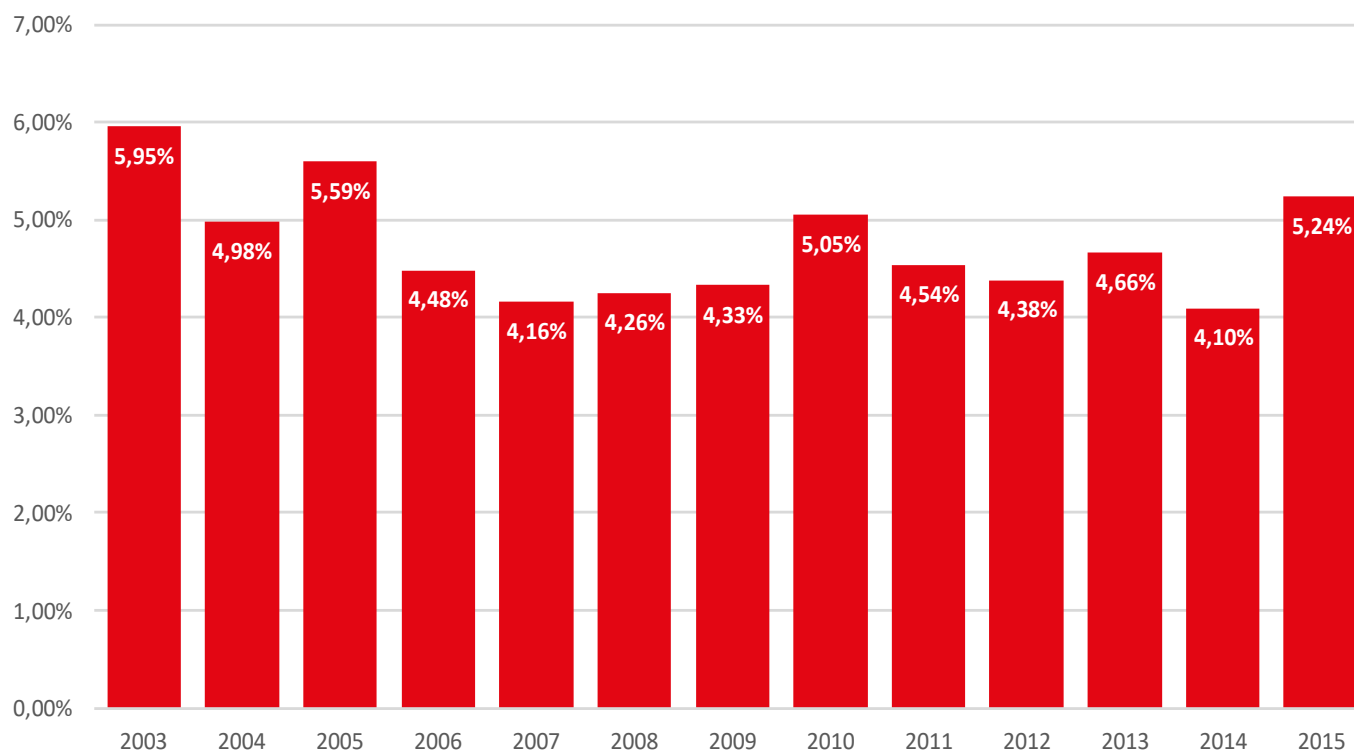
- ▶ A tovább szegényített háztartások feltétel nélküli beszámítása azt jelenti, hogy minimális (akár 1 Ft) kiadás is katasztrofálisnak számít
- ▶ Az új számítási mód nem kezeli a kielégítetlen szükségletek problémáját
- ▶ Komplex betegségek költségterhe elleni védelem index fejlesztése?

A tovább szegényedő háztartások tényleges egészségügyi kiadásai a teljes fogyasztás jelentős részét teszik ki

25

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

Fig. 23. Average out-of-pocket payments as a share of total household spending among further impoverished households

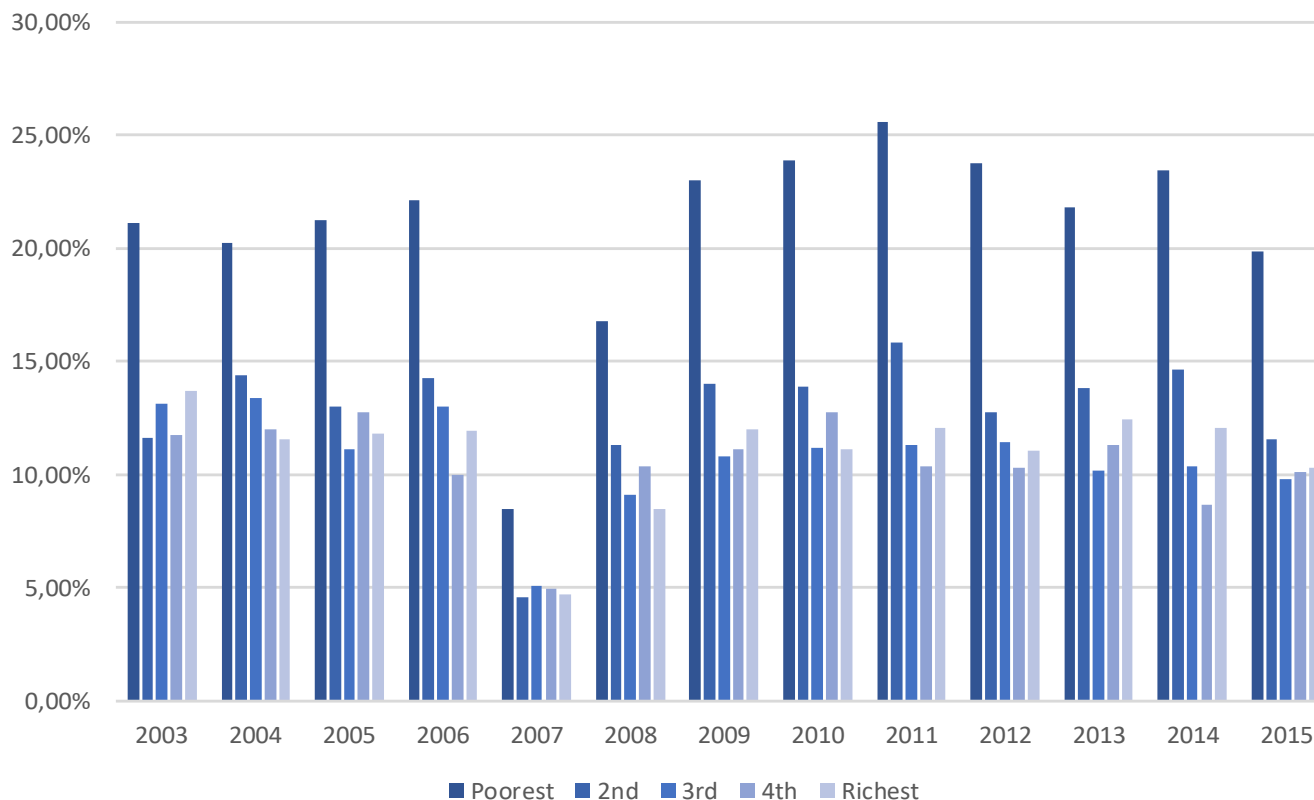

Az OOPs-szal nem rendelkező háztartások aránya a legszegényebbek között a legnagyobb

26

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

Fig. 6. Share of households reporting no out-of-pocket payments by consumption quintile

Következtetések

27

Habilitációs előadás, Dr. Gaál Péter
Pécs, 2022. október 10.

- ▶ A betegségek költségterhe elleni védelem az egészségügyi rendszerek egyre inkább előtérbe kerülő célkitűzése
- ▶ Mérése regionális adaptációt kíván, nem oldható meg egyetlen univerzális mérőszámmal
- ▶ A meglévő mérőszámok közül a WHO Barcelonai Irodájának kutatási projektjében fejlesztettek adják a legreálisabb eredményt az Európai régió országaira, így Magyarországra is
- ▶ Magyarországon a betegségek költségterhe elleni védelem nem kielégítő, amely leginkább a szegényebb háztartások gyógyszerkiadásaira vezethető vissza
- ▶ A módszertan további fejlesztést, a gyógyszerkiadások pedig további vizsgálatot igényelnek

